

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” – Iași, România

Facultatea de Litere

coala Doctoral de Studii Filologice

B ICEANU Dumitru Lucian

Poetica prozei române ti la persoana a doua

-Rezumatul lucr rii de doctorat-

Coordonator științific:

Prof. Dr. L cr mioara PETRESCU

Iași, 2018

La data de 13.01.2018, ora 12.00, în Seminar „G. I. V. nescu”, drd. B. ICEANU Dumitru Lucian va susține, în edin a public , teza de doctorat cu titlul „Poetica prozei române ti la persoana a doua”, în vederea ob inerii titlului tiin ific de doctor în domeniul Filologie.

Comisia de doctorat are urm toarea componen :

Pre edinte:

Prof. univ. dr. Magda JEANRENAUD,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Ia i.

Conduc tor tiin ific:

Prof. Univ. Dr. L cr mioara PETRESCU,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Ia i.

Referen i:

Prof. Univ. Dr. Gheorghe MANOLACHE,
Universitatea „Lucian Blaga”, din Sibiu.

Prof. Univ. Dr. Antonio PATRA ,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Ia i.

Conf. Univ. Dr. Pompiliu CR CIUNESCU,
Universitatea de Vest, Timi oara.

Poetica

prozei române ti la persoana a doua

Introducere

Scopul lucrării constă în configurarea unei *poetici a prozei române ti la persoana a doua*, printr-o analiză comparatistă a textelor române ti cu cele din literatura universală, raportat la o nouă teorie unitară despre proza la persoana a doua ca fenomen general, care s-a aibă la bază principalele teorii din domeniul cunoașterii diferite (lingvistic, teoria literaturii, psihologie, filosofice, domenii socio-culturale). Cea mai importantă contribuție a lucrării de față constă în configurarea unei analize extinse a textului românesc la persoana a doua, într-o tratare istorică (cronologică) și comparatistă. Trebuie să menționăm că în domeniul teoriei literare, în România, nu avem o lucrare exhaustivă care să pună în discuție această problematică,

astfel încât, cercetarea de față completează acest gol științific care necesită impetuoasă atenție.

I. O panoramă asupra istoriei teoriei despre proza la persoana a II-a

Obiectiv principal a fost redactarea unei teorii complete, cu o bază interdisciplinară, urmărind direcția istorică a tuturor ideilor importante propuse și formulate despre proza la persoana a doua.

O primă concluzie importantă la care am ajuns atunci când ne-am oprit atenția asupra laturii lingvistice a fenomenului analizat a fost distincția constatăată și de alți cercetători (Fludernik, McHale, Schofield etc.): pronumele cu forma sa *lingvistică* VS. „pronume adresate narativ”. Amintind de ideile formulate de Émile Benveniste, Roman Jakobson și U. Eco, ne-am referit la influența puternică a factorului lingvistic în cercetările lui I. Kacandes, care, vorbind despre „talk fiction”, identifică o serie de valori performative ascunse în pronumele adresate narativ. Această idee ne-a permis să sintetizăm imaginea unor tehnici de utilizare a pronumelui adresate narativ, prin care audiența narativă se simte

aparent invocat și, uneori integrat în text: *fals performativ* și *apostrophe*. Cercetarea lui Matt DelConte ne-a condus spre un pronume al adresării *dramatic performativ* (întâlnit în „choose your own adventure texts” și „electronic fiction”).

Concluzii importante au fost elaborate și în urma raportării la influența ideilor din psihologie și filosofie. Pornind de la ideea unui *TU ca pacient* (utilizat în psihologie), ne-am referit la relația dintre „me” și „I” propusă de George H. Mead („it is a –me- which was the –I- at the earlier time”, Mead, 1967: 174) și am ajuns la concluzia că în raportul dintre EU și alter-ego, de multe ori, nu EU-l se adresează către alter-ego, ci invers, alter-ego-ul către EU. După o incursiune prin ideile unor filosofi precum (J. Baudrillard, M. Guillaume, E. D. Carosella, M. Buber), am conchis că forma considerată până acum „standard” apelează la un pronume al adresării construit ca o *alteritate narativă*, compus dintr-un alter-ego al EU-lui și o imagine a Celuilalt (societate intradiegetică și audiență narativă, extradiegetică, slab definit). Ne-am referit și la raportul *subiectivitate – obiectivitate – intersubiectivitate*, ultima

fiind specific prozei la persoana a doua. Bazându-ne pe teoriile lui Philippe Lejeune, Matt DelConte și J. Parker, am proiectat noul pronume al adresării ca alteritate narativă în diaristic. Nu în ultimul rând, am discutat despre efectul psihologic al prozei la persoana a doua asupra cititorului, acesta simțindu-se un „partener al comunicării”/„communicative partner”(Margolin, 1990: 347) sau „exclus” din comunicare, doar prin unicul fapt că nu se regăsește în acțiunea și evenimentele narate, cu toate că totul pare a-i fi adresat. Proza la persoana a doua îi propune o apropiere intimă a cititorului de text, dar nu este orientat exclusiv către audiență, ci are întotdeauna un referent intradiegetic, acțiunile descrise fiind doar o falsă sau parțială adresare extradiegetică.

Discursul despre influența teoriile socio-culturale asupra prozei la persoana a doua ne-a permis să excludem existența unei „voici a dialogului”(Cornis-Pope, 1994: 420) în acest tip de text și să vorbim despre un pronume al adresării ca *spectator/public* și *audiență*. Amintind de cele patru forme de *audiență* propuse de Peter J. Rabinowitz („actual audience”, „authorial audience”, „narrative audience” și „ideal narrative

audience”), am considerat că noul concept este mult mai potrivit și cuprinzător. Am amintit și despre situația inedită a „categoriilor rating-ului în literatură”: utilizarea unui TU narativ fiind uneori similară cu reclamele și emisiunile televizate, putând convingea publicul mult mai ușor, surprinzându-l. Această idee stă la baza conceptului de „talk fiction” propus de I. Kacandes în raport cu proza la persoana a doua.

Cea mai amplă parte din primul capitol a fost dedicată teoriilor literare despre proza la persoana a doua, pentru a descoperi diverse erori privind clasificarea genului. Mai întâi am prezentat trei situații narative diferite, care s-au dovedit a fi insuficiente și limitate: „TU ca narator” (greșeala lui Bruce Morrissette de a pune semnul egal între proza la persoana a doua și cea la persoana întâi, considerând pronumele adresate în forma unui narator homodiegetic), „TU ca narator” (pornind de la ideile lui G. Prince despre narator, până la considerarea naratorului, de către Matt DelConte, ca punct central în proza la persoana a doua) și „TU ca narator-narator”. De asemenea, am avut în vedere

posibila sau imposibila existență a unui „second person point of view”.

În finalul incursiunii prin teoriile despre proza la persoana a doua, am prezentat o istorie a clasificărilor acestui gen propuse de Bruce Morrissette, Brian Richardson, Monika Fludernik, Brian McHale, David Herman, Dennis Schofield, Matt DelConte, Adrian Oțoiu, Lois Oppenheim și D. Hantzis. Din păcate, toți vorbesc despre categorii de proză la persoana a doua.

Cercetarea noastră demonstrează că pronumele adresării narative funcționează prin intermediul unor tehnici diferite de utilizare narativă, structurate astfel:

1. Pronumele adresării utilizate ca o formă de alteritate intradiegetică, slab definită extradiegetică:

a) Pronumele adresării ca *alteritate narativă* (alter-ego al eului + Celălalt). Poate apărea în modele narative diferite: ca formă invariabilă (în paralel cu alte tehnici), centrată pe protagonist, centrată pe narator sau ca permutare a focalizării.

b) Pronumele adresării ca o reflecție a Celuilalt (pronumele adresării funcționează ca o voce internă a

Celuilalt, o voce care vorbe te despre sine a a cum ar vorbi un Altul);

2. Pronumele adres rii utilizat ca o *posibil invocare a audienței*, având totodat un referent intradiegetic:

a) Pronumele adres rii ca *fals adresare c tre audiență* / „misapplication” (Kacandes, 1993);

b) Pronumele adres rii *general narativ* (în acest caz este dezvoltat , de asemenea, o alteritate narativ , doar c , de această dat , alter-ego-ul se adresează mai puțin EU-lui, și mai mult Celuilalt, audienței narative, generale);

c) Pronumele adres rii ca *apostrophe* (se adresează în același timp audienței narative, cât și unui referent intradiegetic);

d) Pronumele adres rii *dramatic performativ* (adresare în „choose your own adventure texts” și în ficțiunea digitală);

3. Pronumele adres rii ca form strict intradiegetic de comunicare:

a) o adresare intradiegetică către un personaj absent/martor/imaginar/mort, care este protagonist în discursul invocat;

b) o adresare strict intradiegetică a unui personaj către un alt personaj concret, implicat în acțiune, dar care, de cele mai multe ori, nu este protagonist, sub forma unei comunicări;

c) o prezentare realizată de un narator omniscient, neimplicat ca personaj în text (uneori, posibil martor ascuns al acțiunii) despre protagonist.

Nu în ultimul rând, în concluzie, trebuie să amintim principalele caracteristici care definesc proza la persoana a doua:

1. apelează la *un pronume al adresării narrative*, diferit de forma lingvistică ;

2. implică întotdeauna existența unui referent intradiegetic;

3. pe lângă adresarea intradiegetică, de multe ori este urmărit și o falsă/parțială adresare extradiegetică;

4. proza la persoana a doua se poate îmbina într-un text cu formele tradiționale, la persoana întâi și a treia;

5. nu este specific unui text care are ca scop directă interpelare a cititorului, ca artificiu textual;

6. implic existența unui „point of view” în raport cu tipul de pronume al adresării utilizat;

7. în anumite situații proiectează o *alteritate narativă*, superioră conceptului de alter-ego;

8. poate produce *intersubiectivitate*;

9. pronumele adresării este influențat de timpul verbal, uneori producând un proces pe care l-am numit *interanjabilitate temporală* (tregeri permanente de la prezent la trecut și viitor, uneori tulburător de rapid, ajungând aproape la o întrepunere a planurilor).

Astfel, în opinia noastră, *proza la persoana a doua este un discurs narativ care utilizează pronumele adresării (narative) orientat obligatoriu către un referent intradiegetic (protagonistul direct sau prezent ca alteritate; un personaj al acțiunii, principal sau secundar, prezent, mort sau imaginar; o alteritate aparent indefinit /general), dar în același timp, uneori, implicând în acțiunea narativă, direct sau indirect, și audiența (actuală, authorială sau narativă).*

II. O panoramă asupra geografiei prozei la persoana a II-a

Capitolul al doilea propune o incursiune analitică prin textele cele mai cunoscute din literatura universală, care au apelat la tehnici diverse de utilizare a pronumelui adresării. Am ales să discutăm mai întâi romanul francez, care a propus cel mai cunoscut model: Michel Butor, *La modification*, ce apelează la un pronume al adresării ca alteritate narativă, dar își focalizează atenția pe narator, într-o inversare de roluri: alteritatea devine narator, iar EU-l personaj. Cu această ocazie am vorbit despre *interanjabilitatea temporală*, care este, în general, specifică acestui caz de alteritate narativă. Pe de altă parte, referindu-ne la romanul lui G. Perec, *Un om care doarme*, am putut observa versatilitatea prozei la persoana a doua, pronumele adresării fiind de această dată o posibilă alteritate narativă, diferită de modelul lui Butor, accentul fiind pus pe personaj. Acesta este și

motivul pentru care am considerat posibil și varianta utilizării pronumelui adresării de către un narator exterior, omniscient, care prezintă un personaj distinct, centralizându-l.

Romanul lui Italo Calvino, *Dacă într-o noapte de iarnă un cititor*, propune în literatura italiană un alt model de proză la persoana a doua, prin apelarea la multiple tehnici de utilizare a pronumelui adresării și oferind posibilitatea unor interpretări diverse. Am ajuns la concluzia că, deși textul începe prin a miza pe o falsificare a unei adresări către audiență, reușește să construiască un discurs narativ care pare orientat, în același timp, spre intradiegetic (comunicare internă), spre o alteritate narativă (focusat pe un protagonist numit Cititor, pe alocuri similar cu audiența narativă, dar care prestează în permanență o legătură intradiegetică) sau spre extradiegetic. Dificil de mizat pe o singură variantă, ne-am axat atenția pe plasticitatea pronumelui adresării.

Literatura spaniolă apelează, prin Miguel Delibes, în *Cinci ore cu Mario* la un pronume al adresării plasat strict intradiegetic: un personaj care se adresează către un altul, decedat. Petrecând ultimele

momente alături de soțul mort, Carmen alege să își elibereze gândurile bune și rele, dându-i ultima suflare în relația terminată prea brusc de evenimentul tragic și apelând la un discurs în care pronumele adresării îi permite încă să comunice cu Mario, soțul acesteia, conștientizând imposibilitatea primirii unui feedback.

Literatura americană dispune de un număr impresionant de texte la persoana a doua, (roman și proză scurtă), oferindu-ne posibilitatea exemplificării unor noi tehnici de utilizare a pronumelui adresării. Modelul lui Michel Butor pare a fi proiectat și în romanul *Bright light, Big City*, doar că aici descoperim o alteritate narativă prin care se centrează acțiunea asupra protagonistului. Astfel, EU-l este cel care îi proiectează în text o alteritate, analizând-o și, cu ajutorul acesteia, reiterându-i experiențele ca și cum acestea s-ar întâmpla în momentul narării. În proza scurtă *Paper Slippers* am identificat același model de alteritate, o creație a EU-lui care îi permite să vorbească cu mai mult ușurință despre un moment din viața sa cu o încărcătură emoțională puternică. Pe de altă parte, proza lui Lorrie Moore, *The Kid's Guide to Divorce*, propune o alteritate care devine,

ca în *La modification*, naratorul acțiunilor EU-lui, o a doua voce interioară, parazită. În cadrul textelor numite de Matt DelConte „how-to narration” am analizat un pronume al adresării pe care l-am numit *general narativ*, ce provine din forma lingvistică *indefinit*, specifică proverbelor/cerșilor de bucate/ghidurilor etc. În proza scurtă propusă de Lorrie Moore – *How*, John Updike – *How to Love America and Leave It at the Same Time* și Junot Diaz – *How to date a brown girl (black girl, white girl, or halfie)*) am observat că, deși această tehnică pare similară, funcționalitatea textuală este diferită, influențată de context, temporalitate și relația *narator – pronume al adresării*. Literatura americană propune o nouă utilizare a pronumelui adresării, prin „choose your own adventure narration”, apelând la un pronume al adresării *performativ*, implicând cititorul în acțiune, într-o interdependență necesară cu referențialul intradiegetic (exemplul a fost textul lui Edward Packard, *Tenopia Island*).

Literatura britanică oferă o imagine clară a relației inversate *alteritate narativă devenit narator*, care se adresează EU-lui, în *You Need to Go Upstairs* de Rumer

Godden: vocea alterit ții create de o fetiță oarbă devine suportul psihic care îi permite să se deplaseze singur , din gr din pân la etajul superior al casei. Am amintit, de asemenea, și de textul lui Ali Smith, *the second person*, care anunță genul încă din titlul: pornind de la un aparent pronume al adres rii *fals performativ*, naratorul alege, în cele din urmă , forma rară a unui pronume al adres rii utilizat *ca o reflecție a Celuilalt*, EU-1 (narator și personaj), reconstituind scena despărțirii de persoana iubită și prezentând-o din perspectiva sa, p strând, îns , cu exactitate, discursul *Celuilalt*.

III. O panoramă asupra prozei românești la persoana a doua

Incursiunea istorică prin textul românesc a început cu anul 1921, când Felix Aderca publică romanul *Zeul iubirii*, în care înserează fragmente scrise cu ajutorul pronumelui adres rii, tehnicile utilizate oscilând între inserții ale unui pronume al adres rii *fals performativ* și *apostrofic*, împreună cu un TU narativ ce devine o formă schizofrenică a EU-lui, un alter-ego al

trecutului, transfigurant într-o alteritate narativă. În 1967, Romulus Vulpescu propune un volum experiment, în care înserează și texte ce sunt „exerciții de stil la persoana a doua”, dintre care doar textul „dialog despre oglinzi” se apropie de proza la persoana a doua, apelând la acea „voce a dialogului”(Cornis-Pope, 1994) și invocând o comunicare intradiegetică între EU și TU („communicational I and YOU narrative”, Fludernik, 2011: 112). La un an distanță de la apariția romanului lui Miguel Delibes, în 1967, Al. Ivăsiuc publică *Vestibul*, care creionează un pronume al adresării similar, dar încă limitat de intervenția amplă a perspectivei narative la persoana întâi. În capitolul „Dezideriu”, din romanul *Clipa cea repede*, Sorin Titel aduce, în 1979, cea mai clară imagine a unui pronume al adresării ca alteritate narativă, care preia rolul naratorului.

Începând cu generația 80', putem afirma că proza la persoana a doua se impune mult mai răsunător. În opinia noastră, Mircea Nedelciu este adevăratul pionier al prozei la persoana a doua, dedicând pronumelui adresării numeroase texte. Volumul de proză scurtă din 1979, *Aventuri într-o curte interioară*, deschide drumul unor

îmbinări spectaculoase ale tehnicilor de utilizare a pronumelui adresării: „Aventuri într-o curte interioară”(de la pronumele adresării fals performativ la o comunicare intradiegetic), „Curtea de aer”(reconfigurează modelul lui Butor), „Simplu progres”(alteritate narativ), „Excursie la câmp”(oscilează între alteritate și comunicare intradiegetic /tu fals performativ) și „O traversare”(modelul Calvino). Al doilea volum de proză scurtă, *Efectul de ecou controlat* (1981), cuprinde, de asemenea, texte care apelează la pronumele adresării: „Cristian Voiajorul (transmisiune directă)”(pronumele adresării poate fi atât o alteritate narativă, cât și o adresare a unui narator omniscient (martor) către personajului său), „Balada tânărului lup, Ion, fiul de geamba”(alteritate/narator omniscient despre personaj), „Buzunarul cu pumni, buzunarul cu bomboane”(comunicare intradiegetic), „Efectul de ecou controlat (alteritate narativă) și „Mesaje (transmisiune directă)”(modelul Delibes). Din al treilea volum de proză scurtă, *Amendament la instinctul propriu* (1983), am analizat următoarele texte: „Povestire elucidată”(îmbină pronumele adresării fals performativ cu cel apostrofic

i cel general narativ), „Tipografi i topografi”(modelul Delibes), „Provocare în stil Moreno”(modelul Delibes), „La fața lucrului”(alteritate/narator omniscient despre personaj), „O zi ca o proză scurtă ” (narator omniscient despre personaj), „Amendament la instinctul proprietății”(alteritate/narator omniscient despre personaj) i „Calul cu frâu încorporat zburd drept spre ținta dinainte stabilit ”(alteritate/narator omniscient despre personaj). Mircea Nedelciu p streaz pronumele adresării i în roman: în *Zmeura de câmpie* (1984) apeleaz la o adresare prin TU realizat de naratorul omniscient c tre protagonist, centralizându-l; în *Tratament fabulatoriu* (1986) dezvolt o alteritate narativ . Nu în ultimul rând, în volumul de proză scurtă din 1989, *i ieri va fi o zi*, în textul „Crizantemele de tundr ” pronumele adresării este utilizat de un narator omniscient, neimplicat ca personaj în text, care propune un discurs nu numai despre protagonist, dar i altele despre personaje secundare, cunoscându-le povestea i, ca i cum ace tia ar fi uitat-o, le-o poveste te sau repoveste te. Concluzia noastr este c Mircea Nedelciu aduce cea mai important contribuție

în dezvoltarea unei proze românești la persoana a doua, valorificând tehnici diferite, îmbinate cât mai divers.

Tot în perioada anilor 80', textul lui George Cu narencu, „Cum se numeau cei patru Beatles”(1983), propune un dublu discurs intradiegetic (adresat către un personaj absent/martor, care e protagonist în discursul invocat). De asemenea, am amintit și o serie de texte din volumul de proză scurt *Maestrul de lumini* (1985) de Cristian Teodorescu: „Fapt divers” (alteritate narativă), „Mărturisirile și invențiile unui fost căpitan de administrație”(alteritate narativă) și „Fugă în doi” (alteritate, pronume al adresării fals performativ). În romanul din 1989, *Tainele inimii*, Cristian Teodorescu folosește modelul de pronume al adresării utilizat ca alteritate narativă, pe care l-a experimentat în proza scurtă, într-o formă mult mai matură. Din textul lui Alexandru Vlad, *Telefonul* (1985), am putut extrage exemplul unui pronume al adresării care se apropie de modelul lui M. Delibes. Ne-am referit și la romanul lui Stelian Tănase, din 1990, *Corpuri de iluminat*, în care pronumele adresării este utilizat de un autor-narator-personaj omniscient (distinct de naratorul general al

textului) pentru a se adresa c tre personajul romanului pe care îl scrie, centralizându-l, dar într-o variant care pare similar cu o alteritate. Literatura anilor 90' propune dou romane reprezentative: *O sut de ani de zile la Porțile Orientului* (1992), Ioan Gro an (tu fals performativ; comunicare intradiegetic) și *Travesti* (1994), Mircea C rt rescu (alteritate schizofrenic).

Ajungând la proza anilor 2000, am putut constata o maturitate a pronumelui adres rii și o asumare mai clar a prozei la persoana a doua. Romanul lui Mihai Zamfir, *Educație târzie* (2002), scris în totalitate la persoana a doua, reconstituind la nivel formal romanul lui M. Butor, dar centrând acțiunea pe protagonist (ca în romanul *Brigh Lights Big City*), propunând o alteritate narativ c reia EU-l și se adresează , într-o încercare de a-și reitera viața, devenind primul text care deschide era unui nou roman românesc la persoana a doua. Nu întâmpl tor, textul lui Gheorghe Cr ciun, *Pupa russa* (2004), schițează o tehnică diferită de utilizare a pronumelui adres rii (pe care am întâlnit-o și în proza scurt a lui Mircea Nedelciu, dar aici devine mult mai bine evidențiată), care se alătură modelelor din literatura

universal : un discurs în care naratorul se adresează către protagonist (el/ea), dar nu mai utilizează forma de persoana a treia, ci persoana a doua, construind o adresare către un „personaj dramatizat”. În *Pupa russa* naratorul își prezintă eroina ca pe o prezență carnală, deși nu este altceva decât o proiecție imaginară, o fantomă, o puză rusească care este dezbrăcată de experiențe inventate până la limita golului. Această tehnică nu este întâlnită sau numită în literatura universală, proza românească oferind un prim, posibil, exemplu. Romanul românesc continuă să apeleze la pronumele adresării în diverse forme: *Întâlnirea* (2003) - Gabriela Adameșteanu (alteritate; modelul Delibes; comunicare intradiegetic) și *Ce ne spunem când nu ne vorbim* (2011) - Chris Simion (o originală comunicare intradiegetică, realizată prin aparentul schimb de emailuri dintre cei doi protagoniști). Mai mult, am identificat și o autobiografie la persoana a doua, fapt considerat posibil și realizabil de către Philippe Lejeune, dar care nu cunoștea un exemplu concret: *Carnete maro* (2011) Aurel Dumitru cu vorbele te cu o alteritate narativă

care îi permite să se elibereze de orice cenzură în exprimarea celor mai intime gânduri.

IV. C tre o poetic a prozei române ti la persoana a doua

În ultimul capitol, sprijinindu-ne pe teoria despre proza la persoana a doua și pe tratarea comparativă a textului românesc cu cel din literatura universală, am formulat concluzii despre felul în care se comportă pronumele adresării în general, pornind de la textele analizate. Am descoperit că literatura românească abundă în narațiuni care au fost construite cu ajutorul pronumelui adresării (16 autori și aproximativ 40 de texte analizate), utilizat uneori în tehnici unice, ce nu cunosc exemple în literatura universală: *o prezentare realizată de un narator omniscient, neimplicat ca personaj în text (uneori, posibil martor ascuns al acțiunii) despre protagonist*, ca în romanul lui Gheorghe Crăciun, *Pupa rusă*. Cercetarea noastră arată că atât proza scurtă, cât și romanul românesc pot organiza prin pronumele adresării scheme narrative la fel de

spectaculoase și complicate ca cele din exterior, uzând până la limită varietatea tehnicilor. Mai mult, am prezentat și un exemplu de autobiografie scris la persoana a doua, care a dovedit posibilitatea încadrării unei astfel de scriituri în fenomenul discutat. Direcția istorică pe care am urmărit-o în cercetarea noastră a demonstrat și a arătat etapele parcurse de proza la persoana a doua în literatura românească și modalitățile prin care pronumele adresării s-a dezvoltat și fructificat, reușind să depășească simpla apariție ca experiment și să se impună ca o nouă direcție literară.

Cercetarea de față, având la bază noua și unitară teorie despre proza la persoana a doua (propusă în primul capitol), demonstrează existența acestui gen în literatura românească, care se ridică la nivelul modelelor din cea universală, reușind, pe alocuri, să le depășească. Putem conchide că literatura românească dispune de proză autentică la persoana a doua, în care pronumele adresării narative apelează la tehnici multiple de manifestare, construind un fenomen literar original.

Bibliografie

Bibliografie primar :

- Adame teanu, Gabriela, *Întâlnirea*, Editura Polirom, Ia i, 2013.
- Aderca, Felix, *Zeul iubirii (Țapul). Femeia cu carnea albă*, ediție îngrijit și prefață de Henri Zalis, Editura Nemira, 1992.
- Butor, Michel, *La modification (Renunțarea)*, traducere și studiu introductiv de Georgeta Horodinc , Editura pentru literatur universal , Bucure ti, 1967.
- Calvino, Italo, *Dac într-o noapte de iarn un c l tor*, Editura Univers, Bucure ti, 1999.
- C rt rescu, Mircea, *Travesti*, Editura Humanitas, Bucure ti, 2013.
- Cu narencu George, *Tratat de ap rare permanent* , Editura Cartea Româneasc , Bucure ti, 1983.
- Cr ciun, Gheorghe, *Pupa Rusa*, ediția a doua, augmentată, studiu introductiv de Caius Dobrescu, Editura Art, Bucure ti, 2007.
- Delibes, Miguel, *Cinci ore cu Mario*, traducere de Odette M rg ritescu-Lungu și Alexandru D. Lungu, Editura Univers, Bucure ti, 1970.
- Diaz, Junot, *How to Date a Browngirl, Blackgirl, Whitegirl, or Halfie*, Drown. New York: Riverhead Books, 1996: 145-9.
- Dumitra cu, Aurel, *Carnete maro*, edi ie îngrijit , note bibliografice i cuvânt înainte de Adrian Alui Gheorghe, Editura Conta, 2011.
- Godden, Rumer, „You Need to Go Upstairs”, în *Swans and Turtles*, publicat de Macmillan, London, Toronto, Melbourne, 1968.
- Gro an, Ioan, *O sut de ani de zile la Porțile Orientului*, Editura Polirom, 2012.
- Ivasiuc, Alexandru, *Vestibul*, Editura pentru literatur , Bucure ti, 1967.
- McInerney, Jay, *Bright lights, Big city*, Editura Pandora M, Bucure ti, 2008.
- Moore, Lorrie, „How”, în *Self-Help*, USA, 1985.
- Moore, Lorrie, „The Kid’s Guide to Divorce”, în *Self-Help*, USA, 1985.
- Nedelciu, Mircea, *Opere I – Aventuri într-o curte interioar . Efectul de ecou controlat*, ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pite ti, 2014.

- **Opere III – Zmeura de câmpie*, ediție îngrijită și prefațat de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2015a.
- **Opere IV – Amendament la instinctul proprietății. Și ieri va fi o zi. Povestea poveștilor gen. 80*, ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2015b.
- **Tratament fabulatoriu*, cu o prefață a autorului, Editura Cartea Românească, București, 1986.
- Perec, Georges, *Un om care doarme*, traducere, prefață și note de Nicolae Balt, Editura Paralela 45, Pitești, București, 2004.
- Packard, Edward, *Tenopia Island*, ilustrații de David Perrz, Bantam Books, USA, 1986.
- Simion, Chris, *Ce ne spunem când nu ne vorbim*, Editura trei, București, 2011.
- Smith, Ali, *The Second person. The first Person and Other Stories*, London, Penguin, 2008.
- Strogov, Leelila, „Paper Slippers”, în *Other Voices #39*, USA, 2003.
- Tănăsescu, Stelian, *Corpuri de iluminat*, Editura Humanitas, București, 2008.
- Teodorescu, Cristian, *Maestrul de lumini*, Editura Cartea Românească, București, 1985.
- Teodorescu, Cristian, *Tainele inimii*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2005.
- Titel, Sorin, *Clipa cea repede*, Editura Eminescu, București, 1991.
- Updike, John, „How to Love America and Leave It at the Same Time”, *The New Yorker*, August 19, 1972, p. 25.
- Vlad, Alexandru, *Drumul spre Polul Sud*, Editura Cartea Românească, București, 1985.
- Vulpescu, Romulus, *Proză*, Editura pentru literatură, 1967.
- Zamfir, Mihai, *Educație târzie*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2008.

Bibliografie secundară :

Articole:

- Bal, Mieke, *Second-Person Narrative*, în „Paragraph”, ZG, 6255, vol. 19, nr. 3, editat de Michael Worton, 1996, p. 179-204.

- Bolinger, Dwight, *To Catch a Metaphor: You as Norm*, în „American Speech”, Vol. 54, No. 3 Publicat de: Duke University Press, 1979, p. 194-209.
- Beardsley, Elizabeth Lane, „Referential Genderization”, *Philosophical Forum* 5, (1973-74), p.285-93.
- Clarkson, Carrol, *Embodying “you”: Levinas and a question of the second person*, în JLS 34 (2005), 95–105.
- Cornis-Pope, Marcel, *From cultural provocation to narrative cooperation: innovative uses of the second-person in Raymond Federman's fiction*, în „Style”28.3, Literature Resource Center, 1994, p. 411-427.
- Culler, Jonathan, *Problems in the Theory of Fiction*, în „Diacritics” 14 (1): 2-11, 1984.
- Chénétier, Marc, *Repères pour l'étude d'une voix fantôme, ou petit concert, en guise d'introduction à un autre*, în „Revue française d'études américaines”, nr. 54, *La voix dans la fiction américaine*, 1992, p. 319-332.
- Coles, William H., *Why Should a Serious Fiction Writer Use Second Person Narration?*, 28 decembrie, 2012, <http://fictioneditorsopinions.com/2012/12/why-should-a-serious-fiction-writer-use-second-person-narration/>.
- Dale, PS and Crain-Thoreson, C. (1993) „Pronoun Reversals: Who, When and Why?” în *Journal of Child Language*, Vol.20, Cambridge, Cambridge University Press, pp.573-589.
- DelConte, Matt, *Why You Can't Speak: Second-Person Narration, Voice, and a New Model for Understanding Narrative*, în „Style” 37 (2003): 204-19.
- DelConte, Matt, *The Influence of Narrative Tense in Second Person Narration: A Response to Joshua Parker*, în „Connotations”, 23.1 (2013/2014): 55–62.
- De Quincey, Christian, *Intersubjectivity: Exploring Consciousness From The Second-Person Perspective*, în *The Journal of Transpersonal Psychology*, Vol. 32, Nr. 2, 2000.
- Ensslin, Astrid i Bell, Alice, „Click=Kill”: *Textual YOU in Ludic Digital Fiction*, în „Storyworlds: A Journal of Narrative Studies”, vol 4, 2013, p.49-73.
- Fink, Inge, *The Power behind the Pronoun: Narrative Games in Calvino's If on a winter's night a traveler*, în *Twentieth*

- Century Literature: A Scholarly and Critical Journal 37.1 (1991): 93-104., Spring, 1991.
- Fludernik, Monika, 1996, *Towards a "Natural" Narratology*, London, Routledge.
- *1995, *Pronouns of Address and 'Odd' Third Person Forms: The Mechanics of Involvement in Fiction*, New Essays on Deixis: Discourse, Narrative, Literature, ed. Keith Green, Amsterdam: Radopi: 99-129.
- *1994a, *Second-Person Narrative: A Bibliography*, *Style* 28 (4): 525-48.
- *1994b, *Second-Person Narrative and Related Issues*, *Style* 28 (3): 281-311.
- *1994c, *Second-Person Narrative as a Test Case for Narratology: The Limits of Realism*, *Style* 28 (3): 445-379.
- *1993, *Second Person Fiction: Narrative You as Addressee and/or Protagonist*, *Arbeiten aus Anglistik und Ameristik*, 18 (2): 217-47.
- Hawke, Anastasia L., *Understanding Second-Person Point of View in Fiction*, tez de licență coordonată de Charles Waugh, Ph.D., Utah State University, Logan, Utah, 2015.
- Herman, David, *Textual 'You' and double deixis in Edna O'Brien's 'A Pagan Place.'* (*Second-Person Narrative*), în „*Style*” 28.3, Literature Resource Center, 1994, p. 378-400.
- Helen de Hoop, Hogeweg , Lotte, *The use of second person pronouns in a literary work*, în „*Journal of Literary Semantic, An International Review*”, fondat de Eaton Trevor, Ed. de Toolan, Michael, vol. 43, Issue 2, Sep 2014, p. 109-125.
- Hirsch, Marianne 1981, *Michel Butor: The Decentralized Vision*, în *Contemporary Literature*, Vol. 22, No. 3.
- Hyman, Eric, *The indelible you*, în „*English Studies*”, 2004, 2, p.161-176.
- Kacandes, Irene, *Orality, Reader Address and „Anonymous You”*: *On Translating Second Person References from Modern Greek Prose*, în „*Journal of Modern Greek Studies*”, oct. 1, 1990, 8, 2, ProQuest, p. 223-243.

- Kacandes, Irene, *Are You in the Text?: The „Literary Performative” in Postmodernist Fiction*, în „Text and Performance Quarterly”, 13, p. 139-153, 1993.
- Kacandes, Irene, „Narrative Apostrophe”: *Reading, Rhetoric, Resistance in Michel Butor.s La modification and Julio Cortazar.s Graffiti*, în „Style”, nr.3, 1994, p. 329-349.
- Kincaid, James R., *Coherent Readers, Incoherent Texts*, în „Critical Inquiry”, Vol. 3, No. 4, publicat de The University of Chicago Press, 1977, p. 781-802.
- Kashima, E. S., & Kashima, Y. (1998). „Culture and language: The case of cultural dimensions and personal pronoun use”, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, 461-486.
- Laberge Suzanne, Sankoff, Gillian, *Anything YOU can do*, în „Syntax and Semantics”, volume 12, ed. Talmy Givon (New York: Academic Press), 1979, p. 419-440.
- Margolin, Uri, *Narrative „YOU” Revisited*, în „Language and Style”, Volume 23, Nr. 4, 1990, p. 425-446.
- Mildorf, Jamila, *Studying Writing in Second Person: A Response to Joshua Parker*, în „Connotations”, 23.1 (2013/2014): 63–78.
- Muratore, Mary Jo, *The Reader Defied: Text as Adversary in Calvino’s Se una notte d’inverno un viaggiatore*, în *Quaderni d’italianistica*, Volum XV, Nr. 1-2, 1994.
- Nance, Kimberly A., *Self-consuming second-person fiction: Jose Emilio Pacheco’s “Tarde de Agosto” (August Afternoon)*, în „Style” 28.3, Literature Resource Center, 1994, p. 366.
- Noreiko, Stephen, *Person to Person: Apostrophe of the Reader in Some Novels in Popular French*, în „French Studies” XXXVII 1, 1983, 59-67.
- Nestvold, Ruth, *“Do you want to hear about it?” The Use of the Second Person in Electronic Fiction*, IALS conference in Freiburg, September 1997.
<http://www.ruthnestvold.com/2ndper.htm>
- Passis, Katherine, *Deep and Surface Structure of the Narrative Pronoun VOUS in Butor’s La modification and its relationship to free indirect style*, în „Language and style an international Journal”, volum IX, nr. 3, 1976, p. 197-212.
- Parker, Joshua, *In Their Own Words: On Writing in Second Person*, în „Connotations”, Vol. 21.2-3 , 2011/2012, p. 165-176.

- Phelan, James, *'Self-Help' for narratee and narrative audience: how "I" - and "You"? - read "How."* (Lorrie Moore's short story 'How' from the collection 'Self-Help') (Second-Person Narrative), în „Style” 28.3, Literature Resource Center, 1994, p. 350-361.
- Prince, Gerald, *The Narratee Revisited*, în „Style”, volume 19, no. 3, 1985, p. 299 – 303.
- Rabinowitz, Peter J., *Truth in Fiction: A Reexamination of Audience*, 4, ProQuest, p. 121-141, 1977.
- Richardson, Brian, *The Poetics and Politics of Second Person Narrative*, în „Genre” XXIV, 1991, p. 309-330.
- Ruppel, Marc, *From First Person to Second Person*, Department of Textual and Digital Studies, University of Maryland, USA, în *Literary and Linguistic Computing*, Vol. 23, No. 2, 2008.
- Schofield, Dennis, *Beyond 'The Brain of Katherine Mansfield': the radical potentials and recuperations of second-person narrative*, în „Style” 31.1, Literature Resource Center, 1997, p. 96.
- Stirling, Lesley, Manderson, Lenore, *About you: Empathy, objectivity and authority*, în „Journal of Pragmatics” 43, 2011, 1581–1602.
- Straiton, Andrew, *'I have my tricks and trap doors too': Double Deixis, Reader Investment and Self-Identification in Literature and Popular Music*, în „Innervate. Leading Undergraduate Work in English Studies”, vol. I, The University of Nottingham, 2008-2009, p. 285-300.
- Yvan, Frédéric, „L'extase du vide de *Un homme qui dort* à Espèces d'espaces de Georges Perec”, articol din *Savoirs et clinique*, 2007/1 (n° 8), ERES, p. 143-153.
- Walker, Jill, „Do You Think You re Part of This? Digital Text and Second Person Address”, *Cybertext Yearbook 2000*, Ed. Markku Eskelinen and Raine Koskimaa.
- Zafiu, Rodica, *-TU- generic în limba română actual*, în Gabriela Pan Dindelegan (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale (II)*, Bucure ti, Editura Universit ii din Bucure ti, 2003, p. 233-256.
- *** *The eclectic editor* – „effective narration 101: second-person narration”,

Volume:

- Baudrillard, Jean, Guillaume, Marc, *Figuri ale alterit ții*, traducere de Ciprian Mihali, Editura Paralela 45, Bucure ti, 2002.
- Baudrillard, Jean, *Cel lalt prin sine însuși*, Editura Casa c rții de știință, Cluj-Napoca, 1997.
- Benveniste, Emile, *Probleme de lingvistic general*, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, Editura Universitas, Bucure ti, 2000, vol. I.
- Benveniste, Emile, *Probleme de lingvistic general*, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, Editura Universitas, Bucure ti, 2000, vol. II.
- Buber, Martin, *Eu i tu*, traducere din limba german și prefață de tefan Augustin Doina, Editura Humanitas, Bucure ti, 1992.
- Butor, Michel, *Essais sur le roman*, Editura Gallimard, 1972.
- Booth, Wayne C., *The Rhetoric of Fiction*, 2nd edition. Chicago: The University of Chicago Press, 1983.
- Booth, Wayne C., *Retorica romanului*, în române te de Alina Clej i Ștefan Stoenescu, prefață de Ștefan Stoenescu, Editura Univers, Bucure ti, 1976.
- Carosella, Edgardo D., Pradeu, Thomas, *L'Identité, la part de l'Autre. Immunologie et philosophie*, Ofile Jacob, Paris, 2010.
- C linescu, Matei, 2007, *A citi, a reciti – c tre o poetic a (re)lecturii*, Editura Polirom, Ediția a II-a.
- DelConte, Matt., *Who Speaks, Who Listens, Who Acts: A New Model For Understanding Narrative*, Dissertation, Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Ohio State University, The Ohio State University, 2003,
https://etd.ohiolink.edu/pg_10?0::NO:10:P10_ETD_SUBI_D:62573), lucrare de doctorat.
- Eco, Umberto, *Lector in fabula. Cooperarea interpretative în textele narrative*, în române te de Marina Spalás, în române te de

- Marina Spalax, prefața de Cornel Mihai Ionescu, Editura Univers, București, 1991.
- Eco, Umberto, *ase plimbări prin pătura narativă*, Editura Pontica, Constanța, 1997.
- Genette, G., *Narrative Discourse Revisited*, Cornell University Press, 1988.
- Hantzis, Darlene Marie, „*You are about to begin reading*”: *The nature and function of second person point of view in narrative*, teză de doctorat, The Louisiana State University and Agricultural and Mechanical Col., Preview, 1988.
- Hawking, Stephen, *O mai scurtă istorie a timpului*, Editura Humanitas, București, 2012.
- Holden, Jonathan, *The Rhetoric of the contemporary lyric*, Indiana University Press, Bloomington, 1980.
- Iser, Wolfgang, *Actul lecturii*, Constantinescu, Romani a, trad., Cristescu, Irina, trad., Paralela 45, Pitești, 2006.
- Jauss, Hans Robert, *Experiența estetică și hermeneutică literară*, traducere și prefață de Andrei Coebea, Editura Univers, București, 1983.
- Jakobson, Roman, *On Language*, L. Waugh and M. Monville-Burston (eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990.
- Kacandes, Irene, *Talk-Fiction. Literature and the Talk Explosion Frontiers of Narrative*, „Frontiers of narrative series”, Series Editor: David Herman, North Carolina State University, University of Nebraska Press Lincoln and London, USA, 2001.
- Lejeune, Philippe, *On Autobiography*, capitolul „The Autobiographical Pact”, în „Theory and History of Literature”, volumul 52, editat de Paul John Eakin și tradus de Katherine Leary, 1989, p. 3-30.
- Lintvelt, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere*, traducere de Angela Martin, studiu introductiv de Mircea Martin, Editura Univers, București, 1994.
- McHale, Brian, *Postmodernist Fiction*, Methuen, New York and London, 1987.
- McHale, Brian, *Constructing postmodernism*, London: Routledge, 1992.

- Martin, Mircea, 2002, *G. C. Ionescu și complexele literaturii române*, 1981, ed. a II-a, Editura Paralela 45.
- Mavrodin, Irina, *Poetic și poetic*, Editura Univers, București, 1982.
- Mead, George H., *Mind, Self and Society. From the Standpoint of a Social Behaviorist*, edited and with an introduction by Charles W. Morris, Phoenix Books, The University of Chicago Press, Chicago and London, printed in the USA, 1967.
- Morrisette, Bruce, *Novel and Film. Essays in Two Genres*, The University of Chicago Press, Chicago, 1985.
- Oțoiu, Adrian, *Ochiul bifurcat, limba sașie. Proza generației '80. Strategii transgresive*, Editura Paralela 45, Pitești, vol. II, 2003.
- Oppenheim, Lois, *Intentionality And Intersubjectivity: A Phenomenological Study Of Butor's La Modification*, French Forum 16, Publishers, Lexington, Kentucky, USA, 1980.
- Petrescu, Lucrămioara, *Scena romanului*, Editura Junimea, Iași, 2005.
- Prince, Gerald, *Narratology. The Form and Functioning of Narrative*, Mouton Publishers, Berlin, New York, Amsterdam, 1982.
- Richardson, Brian, *Unnatural Voices. Extreme Narration in Modern and Contemporary Fiction*, The Ohio State University Press, Columbus, 2006.
- Schofield, Dennis: 1998, *The Second Person: A Point of View? The Function of the Second-Person Pronoun in Narrative Prose Fiction*, Deakin University, Geelong, Australia, (<http://members.westnet.com.au/emmas/2p/index2.htm>), lucrare de doctorat.
- Vargas Llosa, Mario, *Scrisori către un tânăr romancier*, Editura Humanitas, București, 2003.
- Wellek, R., Warren, Austin, *Teoria literaturii*, în românește de Rodica Timi, studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967.
- Zamfir, Mihai, 2006, *Cealaltă față a prozei*, Editura Cartea Românească, București.